

บทที่ 8

สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

8.1 สรุปผล

ผู้วิจัยเป็นชาวอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ได้สังเกตเห็นว่าภาษาที่ใช้พูดในบริเวณต่างๆ ของอำเภอบ้านลาด มีความแตกต่างกัน โดยผู้เป็นเจ้าของภาษาจะสามารถจำแนกได้ด้วยการฟังว่าสำเนียงที่ได้ยินเป็นสำเนียงถิ่นเดียวกับตนหรือไม่ อีกทั้งยังพบการล้อเลียนสำเนียงของบางถิ่น คือล้อเลียนสำเนียงของคนบ้านทาน และสำเนียงของคนบ้านหาด โดยผู้พูดสำเนียงไร้สะท้อนด้วย ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้แสดงถึงความแตกต่างกันของสำเนียงถิ่นต่างๆ ในอำเภอบ้านลาด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณยุกต์ ของภาษาไทยถิ่นดังกล่าว เปรียบเทียบเฉพาะ 2 สำเนียง คือ สำเนียงไร้สะท้อน และสำเนียงบ้านทาน ซึ่งได้คัดเลือกและผ่านวิธีการทดสอบกับเจ้าของภาษาแล้วว่าเป็นสำเนียงที่ต่างกัน โดยใช้วิธีการทางกลศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลทั้งคำชุดเทียบเสียงและคำพูดต่อเนื่อง เพื่อดูว่าวิธีการดังกล่าวจะสามารถแสดงลักษณะร่วมของสำเนียงเดียวกัน และจำแนกสำเนียงที่เจ้าของภาษาระบุว่าต่างกัน ได้หรือไม่

ในงานวิจัยนี้ มีจุดเก็บข้อมูล 2 แห่ง ได้แก่ หมู่บ้านหนองแก ตำบลไร้สะท้อน อำเภอบ้านลาด และหมู่บ้านไร้โพธิ์ ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด ผู้วิจัยกำหนดผู้บอกภาษาไว้ตำบลละ 3 คน รวมทั้งหมด 6 คน เป็นผู้บอกภาษาเพศชาย ข้อมูลที่ใช้ 2 ชุด ได้แก่ ข้อมูลจากคำชุดเทียบเสียงและข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่อง โดยข้อมูลคำชุดเทียบเสียงเป็นคำชุด "คา" ได้แก่ คำว่า กา คา ข่า ข้า ค้า ขา ชัด ขาด คัด คาค การเก็บข้อมูลชุดนี้ใช้วิธีการให้สัญญาณประจำคำ ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 8 ครั้ง ตามรายการคำที่สร้างขึ้น สำหรับข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องเก็บข้อมูลด้วยวิธีการพูดคุยตามธรรมชาติกับผู้บอกภาษา และบางครั้งมีชาวบ้านใกล้เคียงมาร่วมสนทนาด้วย อีก 1-2 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์คำในคำชุดเทียบเสียง โดยเลือกการออกเสียงครั้งที่ 1-5 จากการออกเสียง 8 ครั้ง หากข้อมูลครั้งใดไม่ชัดเจน ก็ใช้การออกเสียงครั้งที่ 6-8 แทน ในข้อมูลคำพูดต่อเนื่อง ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะคำพูดต่อเนื่อง ประเภทบอกเล่า ไม่นैनัย ตามบริบทพยางค์ที่ได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ พยางค์ที่ลงเสียงหนัก และพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก โดยจำแนกออกตามจำนวนพยางค์ใน

คำ 2 ประเภทคือ คำ 1 พยางค์ และคำ 2 พยางค์ ข้อมูลที่ใช้กำหนดไว้ 5 คำ ต่อหนึ่ง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในหนึ่งบริบท

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ทั้งวิธีการฟังและการวิเคราะห์ด้วยเครื่อง การฟังใช้สำหรับเลือกประเภทคำพูดจำแนกพยางค์ตามการลงเสียงหนัก-เบา และจำแนกออกตามจำนวนพยางค์ในคำ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จากนั้น นำพยางค์ที่คัดเลือกได้จากการฟัง มาวิเคราะห์หาค่าความถี่มูลฐานของแต่ละพยางค์ ด้วยโปรแกรม WinCECIL (Windows for Computerized Extraction of Intonation in Language) และใช้โปรแกรม Microsoft Excel Version 97 ช่วยในการแปลงผลให้เป็นกราฟเส้น การกำหนดพิสัยระดับเสียงจะใช้ค่าสูงสุดและต่ำสุด แยกออกจากกันตามบริบท และผู้บอกภาษาแต่ละคน จากนั้นสร้างกราฟค่าเฉลี่ยของสำเนียง เพื่อเป็นตัวแทนของสำเนียงสำหรับใช้เปรียบเทียบหาข้อสรุปความแตกต่างของสัทลักษณะวรรณยุกต์ระหว่างสำเนียงให้ชัดเจนขึ้น

การเสนอผลทำโดย นำเสนอวรรณยุกต์ที่ปรากฏเฉพาะกับพยางค์เป็น ของผู้บอกภาษาทุกคน รวมทั้งกราฟค่าเฉลี่ยของแต่ละสำเนียง ในแต่ละบริบท รวมทั้งหมด 7 บริบท ได้แก่ บริบทคำพูดเทียบเสียง บริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ในคำ 1 พยางค์ และในคำ 2 พยางค์ บริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนัก ในคำ 1 พยางค์ และในคำ 2 พยางค์ บริบทพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก ในคำ 1 พยางค์ และในคำ 2 พยางค์ นำเสนอทีละบริบท เปรียบเทียบระหว่างวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาและในคำเฉลี่ย เพื่อหาลักษณะร่วมของแต่ละสำเนียง จากนั้น เปรียบเทียบวรรณยุกต์ระหว่างสำเนียง เพื่อหาลักษณะที่จำแนก 2 สำเนียงออกจากกัน นำเสนอเปรียบเทียบใน 2 ลักษณะคือ ในแง่ภาพรวมของทั้งระบบ และในแง่สัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง โดยในตอนท้ายของการเปรียบเทียบสัทลักษณะ จะสรุปโดยรวมเปรียบเทียบกับในบริบทต่างๆ ที่ได้เสนอมาก่อนหน้านั้นด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นบ้านลาด สำเนียงไร่ สะท้อนและสำเนียงบ้านทาน ประกอบด้วยหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเท่ากัน แต่ในแต่ละสำเนียงจะมีลักษณะเฉพาะของถิ่น ซึ่งจำแนก 2 สำเนียงนี้ออกจากกันได้ ความแตกต่างดังกล่าว ปรากฏชัดเจนทั้งในแง่ของสัทลักษณะวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงและในแง่ของการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในระบบ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์หน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง โดยดูจากที่ปรากฏในบริบทต่างๆ รวมทั้งหมด 7 บริบท (ดูภาพที่ 89) มีผลแสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 12 สัญลักษณ์วรรณยุกต์ที่จำแนกสำเนียงไว้สะท้อนจากสำเนียงบ้านทานในบริบทต่างๆ

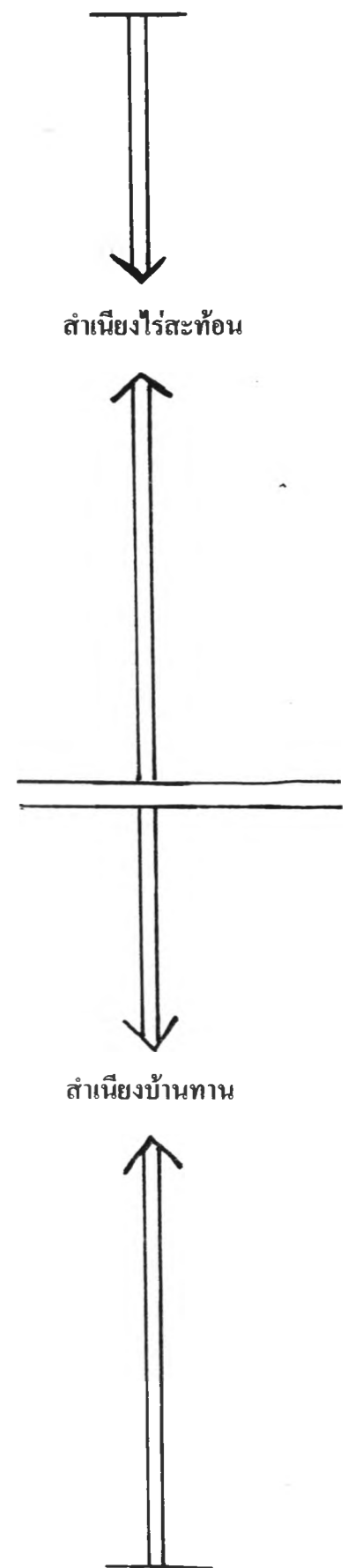
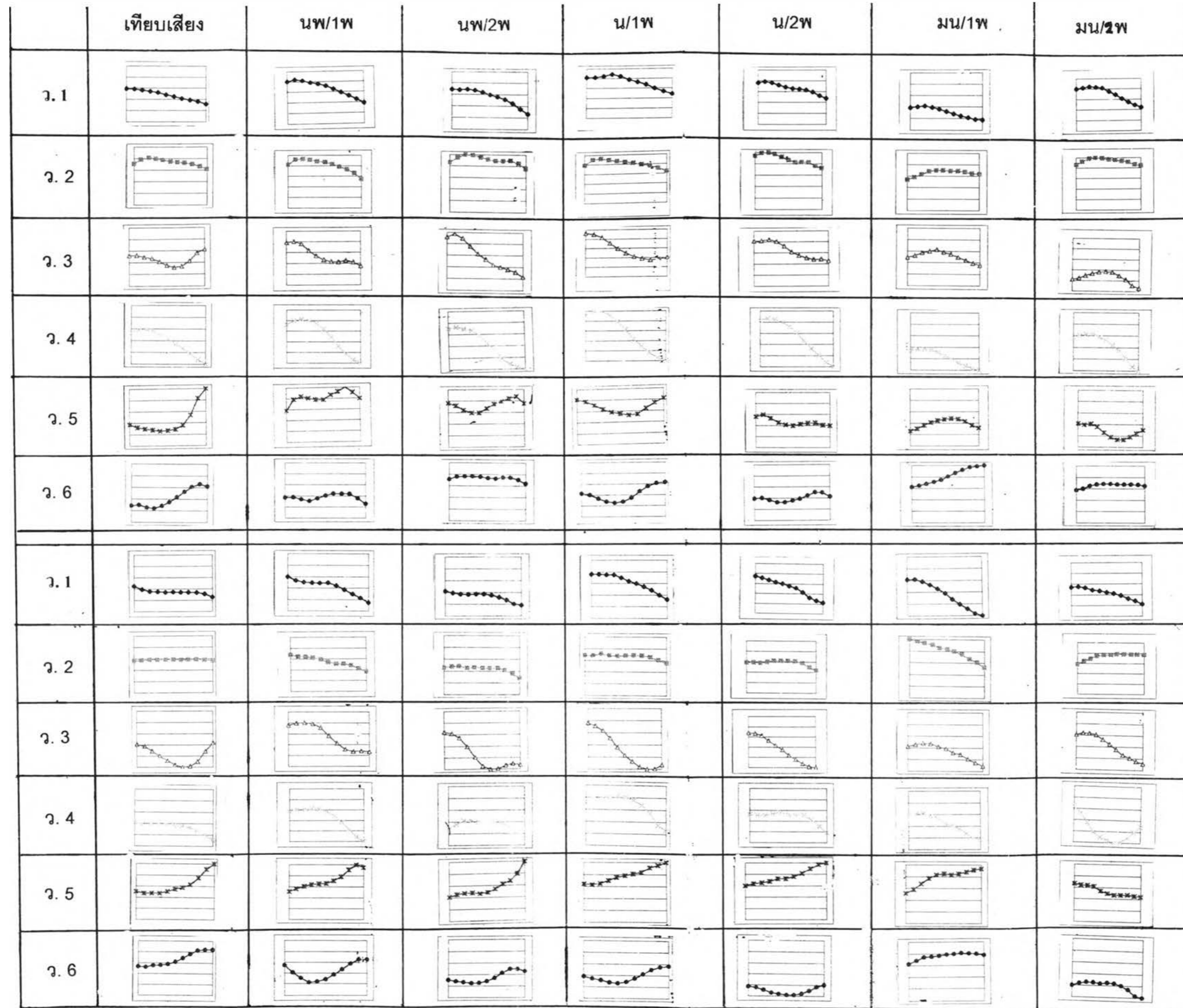
หน่วยเสียง วรรณยุกต์	เทียบเสียง	คำพูดต่อเนื่อง					
		นพ/1พ	นพ/2พ	น/1พ	น/2พ	มน/1พ	มน/2พ
ว. 1	/	/	/				
ว. 2	/					/	/
ว. 3	/	/	/	/	/		
ว. 4	/	/	/	/	/		/
ว. 5	/	/	/	/	/	/	/
ว. 6	/	/	/		/	/	/

จากตารางจะเห็นว่า ว. 5 เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์หน่วยเสียงเดียว ที่แสดงการจำแนก 2 สำเนียงออกจากกันในทุกบริบท โดยมี ว. 4 ว. 6 และ ว. 3 แสดงการจำแนกสำเนียง ได้ในหลายบริบทรองลงมา ขณะที่ ว. 1 และ ว. 2 นั้น จะแสดงการจำแนกสำเนียงได้ เฉพาะบริบท กล่าวคือ ว. 1 ในบริบทคำชุดเทียบเสียง และในบริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ในคำ 1 พยางค์ และในคำ 2 พยางค์ สำหรับ ว. 2 จะแสดงความต่างระหว่างสำเนียง เฉพาะในบริบทคำ 1 พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ และพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก เท่านั้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการจำแนกสำเนียง โดยพิจารณาในแง่ของการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงในระบบ ที่ปรากฏในบริบทต่างๆ รวมทั้งหมด 7 บริบท สามารถสรุปลักษณะเด่นประจำสำเนียง ซึ่งแสดงความต่างระหว่าง 2 สำเนียง ที่พบในหลายๆ บริบท ดังนี้

1. การเรียงกันลงมาตามลำดับในระบบของ ว. 2 ว. 1 และ ว. 4 จัดเป็นลักษณะเฉพาะของสำเนียงไว้สะท้อน พบในบริบทต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้วในทุกบริบท ยกเว้นแต่ในบริบท 1 พยางค์ที่ลงเสียงหนัก เพียงบริบทเดียว ที่ไม่พบลักษณะดังกล่าว

ในขณะที่ในสำเนียงบ้านทาน จะพบการเรียงกันของ ว. 2 ว. 1 อยู่ข้างในหลายบริบท เช่น ในคำชุดเทียบเสียง หรือในบริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ในคำ 2 พยางค์ เป็นต้น แต่ ว. 4 จะไม่ประจำอยู่อย่างคงที่ในระบบ เหมือนกับในสำเนียงไว้สะท้อน

ภาพที่ 89 วรรณยุกต์ที่ 1-6 ค่าเฉลี่ย ในบริบทคำชุดเทียบเสียงและในคำพูดต่อเนื่อง

2. จุดท้ายพยางค์ของ ว. 4 เป็นจุดที่ต่ำสุดในระบบ ลักษณะดังกล่าวปรากฏในทุกบริบทของสำเนียงไร้สะท้อน

ขณะที่จุดต่ำสุดในระบบวรรณยุกต์ของสำเนียงบ้านทานนั้นต่างกันไปในแต่ละบริบท หลากหลายกว่าสำเนียงไร้สะท้อน ได้แก่ ว. 3 (ช่วงกลางก่อนไปท้ายพยางค์) ว. 6 (จุดท้ายพยางค์) และ ว. 1 (จุดท้ายพยางค์)

3. โดยรวม ว. 2 เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่สูงกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์อื่นๆ ในระบบวรรณยุกต์ของสำเนียงไร้สะท้อน ลักษณะดังกล่าวพบใน 3 บริบท คือ บริบทคำชุดเทียบเสียง บริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ และบริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนัก ในคำ 2 พยางค์

4. ว.5 เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดท้ายพยางค์อยู่สูงสุดในระบบวรรณยุกต์ของสำเนียงบ้านทาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวพบเฉพาะในสำเนียงบ้านทาน และพบใน 2 บริบท คือ ในบริบทคำชุดเทียบเสียง บริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ ในคำ 2 พยางค์

5. ในสำเนียงบ้านทาน ว. 5 จะอยู่สูงกว่า ว. 6 โดยรวมตลอดพยางค์ ในขณะที่สำเนียงไร้สะท้อน ว. 5 และ ว. 6 จะมีความสัมพันธ์ที่ต่างกันไปหลายแบบในบริบทที่ต่างกัน เช่น ว. 6 อยู่สูงกว่า ว. 5 หรือ ว.5 อยู่สูงกว่า ว. 6 หรือ ว. 5 ตัดกับ ว. 6 บ้าง

นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างสำเนียงไร้สะท้อนกับสำเนียงบ้านทาน ที่เกิดจากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในระบบ พบว่ามีบางลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะบริบทเดียว ความต่างในลักษณะนี้ จะมีอยู่ 2 แบบ แบบแรกคือ ทั้ง 2 สำเนียงต่างก็มีรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่งกรณีนี้ พบอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ความสัมพันธ์ของ ว. 5 กับ ว. 1 ว. 3 และ ว. 4 ในบริบทคำชุดเทียบเสียง (ในสำเนียงไร้สะท้อน ว. 5 ตัดกับ ว. 1 ว. 3 และ ว. 4 แต่ในสำเนียงบ้านทาน ว. 5 อยู่สูงกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์เหล่านี้) หรือความสัมพันธ์ระหว่าง ว. 6 กับ ว. 1 ในบริบทพยางค์เสียงหนักพิเศษ ในคำ 1 พยางค์ (ในสำเนียงไร้สะท้อน ว. 1 สูงกว่า ว. 6 แต่ในสำเนียงบ้านทาน ว. 1 จะมีเสียงตัดกับ ว. 6) เป็นต้น แบบที่สอง คือ ในสำเนียงหนึ่งความสัมพันธ์ของวรรณยุกต์มีรูปแบบเฉพาะ แต่ในอีกสำเนียงหนึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันไปในระบบผู้บอกภาษาแต่ละคน ลักษณะเช่นนี้มีอยู่บ้าง แต่น้อยกว่าแบบแรกที่กล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น รูปแบบของ ว. 6 กับ ว. 1 ในบริบทพยางค์ที่ลงเสียงหนัก ในคำ 1 พยางค์ (ในสำเนียงบ้านทาน ว. 1 จะมีเสียงตัดกับ ว. 6 แต่ในสำเนียงไร้สะท้อน ว. 1 กับ ว. 6 จะมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ว. 1 อยู่สูงกว่า ว. 6 หรือ ว. 6 อยู่สูงกว่า ว. 1 หรือ ว. 6 ตัดกับ ว. 1) เป็นต้น

8.2 อภิปรายผล

1. ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ ยืนยันว่าระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นบ้านลาด มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ไม่ว่าจะ เป็นสำเนียงไร้สะท้อนหรือสำเนียงบ้านทาน

2. งานวิจัยนี้ ศึกษาเปรียบเทียบความต่างของภาษาถิ่นย่อยที่ปรากฏในระดับตำบล ซึ่งเป็นภาษาถิ่น ที่ย่อยลงมาจากระดับอำเภอ ดังนั้น การเปรียบเทียบสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ระหว่างถิ่น จึงไม่เด่นชัดนัก เนื่องจากภาษาที่ใช้พูดใน 2 ตำบล เป็นภาษาในถิ่นย่อยเดียวกัน

3. การกำหนดจำนวนผู้บอกภาษาที่ใช้เก็บข้อมูล จุดเก็บข้อมูลละ 3 คน มีข้อดีตรงที่สามารถแสดงและยืนยันผลได้ดีกว่าการเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพียงคนเดียว ที่อาจให้ผลเป็นลักษณะภาษาบุคคลได้ แต่จะพบปัญหาในการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ระหว่างถิ่น ซึ่งในงานวิจัยนี้ แก้ปัญหาด้วยการคัดเลือกหาวรรณยุกต์ตัวแทน โดยหาค่าเฉลี่ย จากค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของผู้บอกภาษาทุกคนในสำเนียง แม้ว่าวรรณยุกต์ตัวแทนที่ได้มา จะมีลักษณะร่วมกับวรรณยุกต์ในระบบของผู้บอกภาษาอยู่ที่จริง แต่วรรณยุกต์ตัวแทนให้ผลที่น่าพอใจในระดับหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยพบว่าในบางบริบทวรรณยุกต์ค่าเฉลี่ยที่ได้มีลักษณะโดยรวมร่วมกับลักษณะวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาส่วนน้อย และในบางกรณีพบว่าวรรณยุกต์ค่าเฉลี่ยตัวแทนมีความแตกต่างของรูปลักษณะสัทลักษณะจากของผู้บอกภาษาอยู่มาก

ในการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นในโอกาสต่อไป หากจะใช้วิธีเลือกตัวแทนสำเนียง น่าจะเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มากกว่า 3 คน อาจเป็น 10 คน เพื่อเลือกเสียงที่ลักษณะที่ปรากฏส่วนใหญ่ เช่น ปรากฏเป็น 70-80% ของทั้งหมด แล้วจึงมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนที่เหลือก็ใช้ประกอบการตีความเท่านั้น แต่เรื่องที่จะศึกษาโดยใช้ผู้บอกภาษาจำนวนมากเช่นนี้ จวรมีขอบเขตที่ไม่กว้างมากนัก หรือศึกษาเฉพาะเรื่อง

4. ในการเก็บข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง เนื่องจากใช้วิธีการสนทนาตามธรรมชาติกับผู้บอกภาษา ข้อมูลบางส่วนจึงขาดไปไม่สมบูรณ์ ได้แก่ วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงในคำ 2 พยางค์ บางกรณี มีข้อมูลแค่ 2 หรือ 3 คำเท่านั้น โดยเฉพาะคำ 3- 4 พยางค์ มีน้อยมาก และไม่ได้นำเสนอผลในงานวิจัยนี้

อย่างไรก็ตามในการศึกษาวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่อง ในคำ 3-4 พยางค์สามารถแก้ปัญหาได้โดยเก็บข้อมูลในปริมาณมากกว่านี้ และตรวจสอบในระหว่างที่เก็บข้อมูลว่ามีปริมาณเพียงพอแล้วหรือไม่

5. ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาวรรณยุกต์เพื่อเปรียบเทียบระหว่างถิ่น ควรศึกษาจากข้อมูลคำพูดเทียบเสียง และคำพูดต่อเนื่องที่จำแนกตามการลงเสียงหนัก-เบา และในคำ 1 พยางค์และ 2 พยางค์ โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์เสียงบนคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะให้ผลการวิเคราะห์ที่ความละเอียด ก็น่าจะเป็นวิธีการที่เพียงพอ

8.3 ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้ แสดงผลการเปรียบเทียบระหว่างถิ่น จากข้อมูลที่เป็นคำพูดบอกเล่า ไม่เน้นย้ำเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาในคำพูดประเภทอื่นๆ เช่น ในคำถาม ในคำพูดปฏิเสธ จึงน่ามีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นภาพการแปรของวรรณยุกต์ระหว่างถิ่นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะนำวิธีการดังเช่นที่ใช้ในงานวิจัยนี้ นำไปศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น ระหว่างถิ่นอื่นๆ